

Monitoring Legislacji Międzynarodowej

Monitoring działań w UE (legislacja, publikacje) – 8 sierpnia 2025 r.

- **Informacje generalne o prawie UE – akty prawne i dokumenty strategiczne**

Unijny system handlu uprawnieniami do emisji – Dyrektywa 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych w Unii oraz zmieniająca dyrektywę Rady 96/61/WE

Dyrektywa 2003/87/WE miała zostać transponowana do krajowych porządków prawnych do 31 grudnia 2003 r. Zmiany wprowadzone wraz z nowelizacją dyrektywy (UE) 2023/958 i dyrektywy (UE) 2023/959 w sprawie instalacji stacjonarnych, transportu lotniczego i morskiego w 2023 roku muszą zostać transponowane przez państwa członkowskie do 31 grudnia 2023 roku. Państwa członkowskie będą musiały stosować szereg przepisów dotyczących przydziału bezpłatnych uprawnień dopiero od 1 stycznia 2026 roku. Termin na wdrożenie zasad nowego systemu ETS dla budynków, transportu drogowego i dodatkowych sektorów upływa 30 czerwca 2024 roku. Pierwotne przepisy były wielokrotnie zmieniane wraz z rozwojem systemu. Najaktualniejsze zmiany zostały przyjęte w dyrektywie (UE) 2023/958 i dyrektywie (UE) 2023/959 w ramach unijnej inicjatywy „Gotowi na 55”, która ma na celu zapewnienie zgodności polityki UE z celami klimatycznymi europejskiego prawa o klimacie i zobowiązaniami wynikającymi z Europejskiego Zielonego Ładu i porozumienia paryskiego.

Dyrektywa ustanawia system handlu uprawnieniami do emisji (ETS) w Unii Europejskiej (UE). Stanowi on podstawę unijnej polityki mającej na celu przeciwdziałanie zmianie klimatu i zmierza do ograniczania emisji gazów cieplarnianych w efektywny pod względem kosztów i skuteczny gospodarczo sposób. Opiera się na zasadzie pułapów i handlu. Zasada pułapów i handlu to zasada, na której opiera się system EU ETS. Pułap, lub limit, ustalany jest dla całkowitej ilości danych gazów cieplarnianych, jaka może zostać wyemitowana przez fabryki, elektrownie i inne urządzenia objęte systemem. Z czasem pułap ten jest obniżany, co sprawia, że łączne emisje gazów cieplarnianych spadają. System umożliwia handel uprawnieniami do emisji w taki sposób, aby całkowita ilość emisji pochodzących z urządzeń i lotnictwa nie przekraczała pułapu oraz aby umożliwić podejmowanie najkorzystniejszych środków do zmniejszenia emisji.

Obecny, czwarty etap unijnego systemu ETS obejmuje lata 2021–2030. Unia Europejska wyznaczyła na ten okres nowy, wyższy cel, jakim jest zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 62 % w porównaniu z poziomem z 2005 roku.

System ma zastosowanie do:

- elektrowni;
- wielu różnych energochłonnych sektorów przemysłu;
- lotów na terenie Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) oraz lotów do Szwajcarii i Zjednoczonego Królestwa;
- transportu morskiego (obowiązki ograniczania emisji będą wprowadzane stopniowo w latach 2024–2026);
- emisji:
 - dwutlenku węgla (CO₂),
 - podtlenku azotu,
 - perfluorowęglodorów,

- o metanu.

Ustanowiono nowy, odrębny system handlu uprawnieniami do emisji obejmujący budynki, transport drogowy i paliwa dla innych sektorów, związanych z działalnością przemysłową nieobjętą istniejącym systemem handlu uprawnieniami do emisji.

Od 1 stycznia 2005 roku operatorzy prowadzący wszystkie rodzaje działalności objęte przepisami muszą co roku przekazywać odpowiednią liczbę uprawnień do emisji pokrywających wielkość emisji gazów cieplarnianych w poprzednim roku (w liczbie jednego uprawnienia na tonę dwutlenku węgla (CO₂) lub równoważną ilość innych silnych gazów cieplarnianych). Całkowita liczba uprawnień wydawanych każdego roku w UE jest stopniowo zmniejszana — o 1,74 % w latach 2013 i 2020 oraz o 2,2 % w latach 2021–2023. W latach 2024–2027 będzie zmniejszana o 4,3 % rocznie, a od 2028 roku o 4,4 % rocznie.

System bezpłatnych uprawnień został zmieniony w celu rozwiązania problemu ucieczki emisji poprzez skoncentrowanie się na sektorach obciążonych wysokim ryzykiem przeniesienia produkcji poza UE. W związku z powyższym:

- o bezpłatne uprawnienia będą stopniowo wycofywane według wyższych wskaźników redukcji;
- o został ustanowiony mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (CBAM), czyli system ustalania cen emisji dwutlenku węgla, który ma zastosowanie do energochłonnych produktów importowanych na terytorium UE — przydział bezpłatnych uprawnień w ramach systemu ETS będzie stopniowo wygaszany do 2034 roku dla sektorów objętych tym mechanizmem.

Ucieczka emisji to sytuacja, która ma miejsce, gdy ze względu na koszty związane z polityką klimatyczną przedsiębiorstwa przenoszą produkcję do innych krajów charakteryzujących się mniej restrykcyjnymi ograniczeniami emisji. Może to spowodować wzrost ich całkowitych emisji. Zagrożenie związane z ucieczką emisji może być wyższe w niektórych energochłonnych branżach.

W celu zachęcenia do redukcji emisji w sektorach transportu drogowego i budownictwa, które nie były objęte istniejącym systemem handlu uprawnieniami do emisji, prawodawcy uzgodnili ustanowienie odrębnego, równoległego systemu handlu uprawnieniami do emisji dla paliw spalanych w tych sektorach, obowiązującego od 2027 roku. W przeciwieństwie do istniejącego systemu handlu uprawnieniami do emisji, system ETS2 kładzie nacisk na podmioty wyższego szczebla podlegające opodatkowaniu podatkiem akcyzowym od energii (takie jak składy i dostawcy paliw), nie zaś na końcowych konsumentów paliw. Podmioty objęte systemem ETS2 powinny umarzać uprawnienia do swoich potwierdzonych emisji odpowiadające ilościom paliw, które wprowadziły do obrotu. Pomimo tego, że umarżanie uprawnień w ramach systemu ETS2 rozpocznie się dopiero w 2028 roku dla emisji z 2027 roku, monitorowanie i raportowanie emisji rozpocznie się 1 stycznia 2025 roku. Uprawnienia w ramach systemu ETS2 nie będą wymienne na uprawnienia będące przedmiotem obrotu w istniejącym systemie ETS i będą wprowadzane na rynek wyłącznie w drodze aukcji (bez bezpłatnego przydziału). Całkowita liczba uprawnień wydawanych w ramach systemu ETS2 będzie corocznie zmniejszana o 5,10 % po jego uruchomieniu, a od 2028 roku o 5,38 % rocznie.

Niskoemisyjne mechanizmy finansowania:

- Fundusz modernizacyjny wspiera projekty inwestycyjne ukierunkowane na modernizację sektora energii i systemów energetycznych w tych państwach członkowskich UE, w których w 2013 roku produkt krajowy brutto na mieszkańca według cen rynkowych wynosił poniżej 60 % średniej unijnej. Do tej grupy dołączyły trzy państwa członkowskie o niższych dochodach, których produkt krajowy brutto na mieszkańca wyrażony w cenach rynkowych był niższy niż 75 % średniej dla UE w latach 2016–2018.

- Fundusz innowacyjny wspiera projekty demonstracyjne innowacyjnych rozwiązań technologicznych i przełomowych innowacji w sektorach objętych systemem EU ETS, co obejmuje nowatorskie odnawialne źródła energii, wychwytywanie i wykorzystywanie dwutlenku węgla oraz magazynowanie energii, koncentrując się na zwiększaniu skali nowych technologii.
- Społeczny Fundusz Klimatyczny ustanowiony rozporządzeniem (UE) 2023/955 uzupełni system opłat za emisję dwutlenku węgla w sektorach budownictwa i transportu drogowego oraz zapewni państwom członkowskim specjalne środki finansowe na wsparcie najbardziej narażonych grup, w szczególności gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym lub transportowym oraz mikroprzedsiębiorstw.

Państwa członkowskie są odpowiedzialne za wykonywanie następujących zadań:

- wydawanie uprawnień;
- dopilnowanie, aby podmioty gospodarcze, operatorzy statków powietrznych, przedsiębiorstwa żeglugowe i podmioty podlegające regulacjom corocznie monitorowały i zgłaszały swoje emisje oraz umarzały liczbę uprawnień równą ich całkowitym emisjom w poprzednim roku kalendarzowym;
- sprzedaż na aukcjach wszystkich uprawnień, które nie są przyznawane bezpłatnie lub które nie zostały umieszczone w rezerwie stabilności rynkowej;
- podejmowanie decyzji o sposobie wykorzystania dochodów z aukcji na cele klimatyczne, energetyczne i społeczne;
- przekazywanie Komisji rocznych sprawozdań dotyczących stosowania dyrektywy;
- zapewnianie, że uprawnienia mogą być przenoszone między urządzeniami w UE, a także do państw trzecich, w których są one uznawane;
- wprowadzanie skutecznych kar za wszelkie naruszenia przepisów.

Przepisy dotyczące sprzedaży uprawnień na aukcji:

- Akt delegowany, rozporządzenie (UE) 2023/2830, uzupełnia dyrektywę 2003/87/WE przez ustanowienie przepisów dotyczących harmonogramu, kwestii administracyjnych oraz pozostałych aspektów sprzedaży na aukcji uprawnień. Uchyła i zastępuje przepisy ustanowione wcześniej na mocy rozporządzenia (UE) nr 1031/2010 w celu uwzględnienia nowych przepisów i elementów wprowadzonych do dyrektywy 2003/87/WE, w tym rozszerzenia zakresu istniejącego ETS na transport morski oraz wprowadzenia nowego i odrębnego ETS w odniesieniu do sektora budowlanego, sektora transportu drogowego i działalności przemysłowej nieobjętej istniejącym ETS.
- Rozporządzenie delegowane (UE) 2023/2830 dotyczy takich aspektów, jak:
 - założenia aukcji (produkty sprzedawane na aukcji, model aukcji, składanie i wycofywanie ofert, cena rozliczenia aukcji i ustalanie kolejności ofert z taką samą ceną),
 - kalendarz aukcji (harmonogram, częstotliwość i podział wolumenu uprawnień, okoliczności uniemożliwiające przeprowadzenie aukcji, roczne wolumeny uprawnień sprzedawanych na aukcji),
 - dostęp do aukcji,
 - wyznaczanie prowadzącego/prowadzących aukcje i związanych z tym zadań,
 - uprawnienia sprzedawane na aukcji dla funduszu innowacyjnego, funduszu modernizacyjnego, Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz Społecznego Funduszu Klimatycznego,
 - procedury anulowania uprawnień,

- wyznaczenie wspólnej platformy aukcyjnej i usługi świadczone przez tę platformę na rzecz państw członkowskich i Komisji,
- wyznaczenie i zadania platform aukcyjnych opt-out (w przypadku, gdy państwo członkowskie nie uczestniczy w wyznaczaniu wspólnej platformy aukcyjnej),
- zgłaszanie transakcji,
- płatności oraz transfer wpływów z aukcji,
- dostarczanie uprawnień sprzedawanych na aukcji,
- zarządzanie zabezpieczeniem,
- opłaty i koszty,
- nadzór nad aukcjami, środki zaradcze i sankcje,
- przejrzystość i poufność.

Komisja:

- przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej coroczne sprawozdanie na temat funkcjonowania systemu EU ETS i realizacji dotyczących go strategii politycznych w dziedzinie klimatu i energii;
- może określać przepisy techniczne niezbędne do stosowania aktu podstawowego;
- utrzymuje niezależny rejestr transakcji, w którym odnotowuje się własność, wydanie, przeniesienie i anulowanie uprawnień.

Każdego roku Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych przedkłada ocenę funkcjonowania rynków handlu uprawnieniami do emisji w UE.

Więcej informacji:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02003L0087-20240301>

- **Prowadzone procesy konsultacyjne, projekty, stanowiska:**

1. Europejski akt o innowacjach

Konsultacje publiczne przepisów prawa gospodarczego w UE (badania naukowe i innowacje) – na podstawie analizy Komunikatu KE: Unia oszczędności i inwestycji. Strategia na rzecz zwiększenia zamożności obywateli i konkurencyjności gospodarczej w UE, Nowego europejskiego planu na rzecz innowacji oraz Komunikatu KE w sprawie europejskiej unii oszczędności i inwestycji w kontekście art. 114 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) – Etap legislacyjny – Konsultacje publiczne. Ostateczny termin na przesłanie opinii lub wypełnienie kwestionariusza online udostępnionego przez KE to 3 października 2025 r.

W wytycznych politycznych Komisji Ursuli von der Leyen na lata 2024–2029 określono priorytety mające na celu umieszczenie badań naukowych i innowacji w centrum naszej gospodarki, uproszczenie ram regulacyjnych i eliminację biurokracji dla innowacyjnych przedsiębiorstw oraz zapewnienie unijnym przedsiębiorstwom typu start-up dostępu do kapitału potrzebnego do zwiększenia skali działalności w Europie, by nie musiały przenosić się poza nią.

W piśmie określającym zadania skierowanym do komisarza ds. start-upów, badań i innowacji zwrócono się o opracowanie europejskiego planu na rzecz innowacji w celu usprawnienia naszych ram regulacyjnych, ułatwienia europejskim innowacyjnym przedsiębiorstwom typu start-up i scale-up dostępu do kapitału wysokiego ryzyka, wspierania ich w testowaniu, w tym poprzez piaskownice, oraz wprowadzania na rynek nowych rozwiązań i technologii.

W Kompasie konkurencyjności dla UE określono europejski plan na rzecz innowacji jako jedną z kluczowych inicjatyw służących zniwelowaniu luki innowacyjnej między UE a jej globalnymi konkurentami – jest to jeden z trzech wymogów transformacyjnych mających wzmocnić konkurencyjność Europy. W Kompasie stwierdzono, że europejski plan na rzecz innowacji będzie również zapewniał wsparcie dla dostępu innowacyjnych przedsiębiorstw do europejskiej infrastruktury badawczej i technologicznej oraz aktywów intelektualnych generowanych przez badania naukowe i innowacje finansowane ze środków publicznych.

Niniejsza inicjatywa uzupełnia inne niedawno przyjęte nowe inicjatywy UE i jest z nimi ściśle powiązana; są to między innymi: unijna strategia na rzecz przedsiębiorstw typu start-up i scale-up, strategia jednolitego rynku, unia umiejętności oraz komunikat w sprawie europejskiej unii oszczędności i inwestycji, a także przyszłe inicjatywy: akt o europejskiej przestrzeni badawczej, 28. system prawny dla przedsiębiorstw, zmiany dyrektyw UE w sprawie zamówień publicznych i rozporządzenia UE w sprawie normalizacji.

Innowacyjne przedsiębiorstwa mają kluczowe znaczenie dla konkurencyjności i bezpieczeństwa gospodarczego UE. Przedsiębiorstwa te nadal jednak napotykają szereg barier, które hamują ich wzrost. Są to między innymi obciążenia administracyjne i trudności w dostępie do finansowania, talentów, infrastruktury i rynku.

Inicjatywa ta ma na celu stworzenie środowiska sprzyjającego innowacjom, które będzie wspierać rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw w UE.

W zależności od sposobu ustalania ogólnych i szczegółowych celów potencjalnego europejskiego planu na rzecz innowacji możliwe jest rozważenie kilku podstaw prawnych. Są to: (i) art. 114 TFUE dotyczący przyjęcia środków mających na celu zapewnienie ustanowienia i funkcjonowania rynku wewnętrznego, (ii) art. 173 ust. 3 TFUE wspierający działania podjęte w państwach członkowskich w celu zagwarantowania warunków niezbędnych dla konkurencyjności i zdolności innowacyjnych Unii oraz zapewnienia dostosowania przemysłu do zmian strukturalnych wynikających z szybkich cykli innowacji, a także (iii) art. 182 ust. 5 TFUE dotyczący przyjęcia środków niezbędnych do tworzenia europejskiej przestrzeni badawczej.

Link: <https://pracodawcy.pl/europejski-akt-o-innowacjach/>

2. Umieszczenie niektórych odpadów w zielonym wykazie na potrzeby przemieszczania między państwami członkowskimi w celu odzysku

Konsultacje publiczne przepisów prawa ochrony środowiska w UE (gospodarka odpadami) – na podstawie analizy Rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów w kontekście Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1725 z dnia 23 października 2018 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii i swobodnego przepływu takich danych – Etap legislacyjny – Konsultacje publiczne. Ostateczny termin na przesłanie opinii lub wypełnienie kwestionariusza online udostępnionego przez KE to 31 października 2025 r.

Inicjatywa ta wdraża nowe rozporządzenie w sprawie przemieszczania odpadów i uzupełnia cele przyszłego aktu w sprawie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Pozwoli uznać niektóre odpady za odpady wymienione w zielonym wykazie, może również wprowadzić progi zanieczyszczenia, tak aby inne rodzaje odpadów mogły zostać umieszczone w zielonym wykazie.

Inicjatywę poprzedzi proces konsultacji mający na celu zebranie informacji od szerokiego grona zainteresowanych stron na temat strumieni odpadów, które należy wziąć pod uwagę.

Rozporządzenie w sprawie przemieszczania odpadów przewiduje możliwość określenia przez Komisję, w drodze aktów delegowanych, konkretnych strumieni odpadów, które powinny

podlegać procedurze „zielonej listy” do celów przemieszczania między państwami członkowskimi z przeznaczeniem do odzysku. Celem niniejszych konsultacji publicznych jest zebranie informacji od zainteresowanych stron na potrzeby opracowania aktów delegowanych dotyczących umieszczenia niektórych odpadów na „zielonej liście”, aby ułatwić przemieszczanie w UE odpadów przeznaczonych do odzysku.

Link: <https://pracodawcy.pl/umieszczenie-niektorych-odpadow-w-zielonym-wykazie-na-potrzeby-przemieszczania-miedzy-panstwami-czlonkowskimi-w-celu-odzysku/>

- **Publikacje oraz inne informacje:**

1. Stosowanie prawa UE / Implementing EU law

Rozporządzenia i decyzje stają się automatycznie wiążące w całej UE od daty ich wejścia w życie. Dyrektywy muszą zostać włączone do prawa krajowego państw członkowskich. Komisja monitoruje, czy prawo UE jest stosowane prawidłowo i terminowo, i podejmuje działania, jeżeli jest inaczej.

Prawo UE i jego stosowanie

Rozporządzenia i decyzje – stają się wiążące automatycznie w całej UE z dniem ich wejścia w życie. Mogą one jednak wymagać zmian w ustawodawstwie krajowym, a także wdrożenia przez krajowe agencje lub organy regulacyjne.

Dyrektywy z kolei kraje UE mają obowiązek włączyć do swojego ustawodawstwa. W każdej dyrektywie podany jest termin, w którym kraje UE muszą dokonać włączenia jej przepisów do prawa krajowego i poinformować o tym Komisję.

Wdrażanie przez kraje UE i wsparcie Komisji

Państwa członkowskie odgrywają kluczową rolę w zapewnianiu prawidłowego i terminowego wdrażania prawa UE. Ma to zasadnicze znaczenie dla optymalizacji korzyści ze wspólnie uzgodnionych przepisów, jakie odnoszą obywatele i przedsiębiorstwa.

Komisja pomaga w tym zadaniu krajom UE, udzielając informacji online, organizując posiedzenia grup ekspertów oraz opracowując strategie wdrażania i dokumenty zawierające wytyczne (np. w formie najczęściej zadawanych pytań publikowanych w internecie). Wydane przez Komisję wytyczne towarzyszą państwom członkowskim w procesie transpozycji dyrektyw i stosowania rozporządzeń i są dostępne z reguły bezpośrednio po przyjęciu aktu prawnego.

Kontrola sprawowana przez Komisję

Komisja odpowiada za dopilnowanie, by wszystkie kraje UE właściwie stosowały prawo UE. W tej roli Komisja określa się mianem „strażniczki traktatów”.

W związku z czym Komisja będzie interweniować, jeśli któryś z krajów UE:

- nie dokona pełnej transpozycji dyrektywy do prawa krajowego w wyznaczonym terminie
- będzie nieprawidłowo stosować przepisy UE.

W komunikacie z 2016 r. Prawo Unii: lepsze wyniki dzięki lepszemu stosowaniu wyjaśniono, jak Komisja dba o stosowanie, wdrażanie i egzekwowanie prawa UE, z korzyścią dla wszystkich obywateli, konsumentów i przedsiębiorców. Określono w nim strategiczne podejście i priorytety działań Komisji w zakresie egzekwowania prawa.

W komunikacie z 2022 r. Egzekwowanie unijnego prawa z myślą o skuteczności Europy przedstawiono różne narzędzia, które Komisja wykorzystuje do zapewnienia właściwego stosowania prawa UE we wszystkich przypadkach po to, by obywatele i przedsiębiorstwa mogli jak najszybciej odnosić korzyści ze wspólnie uzgodnionych przepisów w całej UE. W

komunikacie pokazano, jak Komisja pogłębiła i rozwinęła swoje prace nad egzekwowaniem przepisów – od środków zapobiegania po sankcje – dbając o to, by prawa Europejczyków były przestrzegane jednakowo niezależnie od miejsca zamieszkania w UE.

Transpozycja dyrektyw

Dyrektywy muszą zostać włączone do ustawodawstwa krajowego państw członkowskich. Każda dyrektywa zawiera termin transpozycji. W tym terminie kraje UE muszą przesłać Komisji tekst krajowych środków wykonawczych, które włączają przepisy dyrektywy do prawa krajowego.

Opóźnienia w transpozycji prawa unijnego uniemożliwiają osobom prywatnym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści prawnych z unijnych przepisów, powodują niejasności co do tego, jakie przepisy mają zastosowanie, oraz negatywnie wpływają na funkcjonowanie rynku wewnętrznego UE.

Komisja sprawdza, czy te krajowe środki transpozycji są kompletne i czy spełniają cele określone w dyrektywie.

W przeciwnym przypadku Komisja wszczyna postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego z powodu braku zawiadomienia o środkach transpozycji. Komisja może również wszcząć postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w przypadku nieprawidłowej transpozycji dyrektywy.

Dochodzenie prowadzone przez Komisję

W niektórych przypadkach, gdy Komisja stwierdzi możliwe naruszenie prawa UE, może podjąć decyzję o zastosowaniu procedury poprzedzającej wszczęcie postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (EU Pilot) zamiast wszczynania postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

Jest to narzędzie, z którego można korzystać, jeżeli może prowadzić do szybszego osiągnięcia zgodności z przepisami niż formalne postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Umożliwia ono Komisji rozstrzygnięcie szeregu spraw bez konieczności wszczynania postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Może to mieć miejsce na przykład wówczas, gdy uchybienia mają charakter techniczny. Narzędzie to może również okazać się przydatne w sytuacji, gdy Komisja chce zebrać informacje na temat stanu faktycznego lub prawnego niezbędne do przeprowadzenia oceny. Nie jest ono stosowane, gdy naruszenie unijnego prawa jest dobrze udokumentowane, oczywiste lub gdy dane państwo członkowskie przyznało się do niego, ani nie jest wykorzystywane w bardziej drażliwych kwestiach, w przypadku których dyskusje na szczeblu technicznym rzadziej prowadzą do pozytywnego rezultatu.

EU law and its application

Regulations and decisions become binding automatically throughout the EU on their date of application. However, they may require changes in national legislation, and may require implementation by national agencies or regulators.

Directives on the other hand, must be incorporated by EU countries into their national legislation.

Each directive contains a deadline by which EU countries must incorporate its provisions into their national legislation and inform the Commission to that effect.

EU countries implement and Commission supports

Member States play a key role in ensuring EU law is implemented correctly and in a timely manner. This is essential for people and businesses to optimally benefit from commonly agreed rules.

The Commission supports this by providing online information, organising expert group meetings and drafting implementation strategies and guidance documents (for example in the form of 'Frequently Asked Questions' published online). Commission-issued guidelines

accompany Member States through the transposition process for directives and application of regulations, usually starting right after the adoption of an act.

Commission monitors

The Commission is responsible for making sure that all EU countries properly apply EU law. In this role, the Commission is referred to as the 'guardian of the treaties'.

The Commission will therefore take steps if an EU country:

- does not fully incorporate a directive into its national law by the set deadline
- might not have applied EU law correctly

The 2016 communication EU law: Better results through better application explains how the Commission ensures the application, implementation and enforcement of EU law for the benefit of all citizens, consumers and businesses. It sets out a strategic approach and priorities for the Commission's enforcement action.

The 2022 communication Enforcing EU law for a Europe that delivers presents the variety of tools that the Commission uses to ensure that EU law is properly applied in all cases to meet its main objective: that people and businesses benefit from the commonly agreed rules throughout the EU, as quickly as possible. From prevention to sanctions, the communication sets out how the Commission has deepened and developed its work on enforcement, to ensure that rights of Europeans are upheld equally, wherever they live in the EU.

Transposing directives

Directives need to be incorporated in Member States' national legislation. Each directive contains a deadline for transposition. By that date EU countries must send the Commission the text of the national implementing measures, which incorporate the provisions of the directive into their legislation.

Delays in transposing EU law prevent citizens and businesses from enjoying the laws' benefits, create uncertainty as to what rules apply and negatively affect the functioning of the EU's internal market.

The Commission checks whether these national transposition measures are complete and meet the objectives set by the directive.

If this is not the case, the Commission opens an infringement procedure for 'non communication'. The Commission may also initiate an infringement procedure in the case of incorrect transposition of directives.

Commission investigates

In some cases, where the Commission identifies a possible breach of EU law, it may decide to use a pre-infringement process, known as **EU Pilot**, instead of the infringement procedure.

This is a tool that can be used where it is likely to lead to swifter compliance than a formal infringement procedure. It allows the Commission to resolve a number of cases without the need to move to an infringement procedure. This may be the case, for example, if the issues at stake are of a technical nature. It can also prove useful in cases where the Commission wishes to collect factual or legal information needed to carry out its assessment. It is not used where the breach of EU law is well-evidenced, obvious or self-acknowledged, nor is it used for more sensitive issues where discussions at technical level are less likely to lead to a successful outcome.

Kiedy kraje niewłaściwie stosują przepisy UE

Jeżeli organy krajowe niewłaściwie wdrażają prawo UE, Komisja może wszcząć wobec danego kraju oficjalne postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Jeśli problem nadal nie jest rozwiązany, Komisja może wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W niektórych przypadkach Komisja może zwrócić się do Trybunału o nałożenie sankcji finansowych na dane państwo członkowskie.

Głównym celem postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego jest zagwarantowanie, że państwa członkowskie będą stosowały prawo UE w interesie ogólnym. Dlatego też postępowania te koncentrują się na kwestiach systemowych dotyczących wielu ludzi lub przedsiębiorstw. W odosobnionych przypadkach ewentualnego nieprawidłowego stosowania unijnego prawa najlepiej jest rozwiązać problemy za pośrednictwem krajowego systemu dochodzenia roszczeń.

When countries fail to apply EU law

If national authorities fail to properly implement EU laws, the Commission may launch a formal infringement procedure against the country in question. If the issue is still not settled, the Commission may eventually refer the case to the Court of Justice of the European Union. In some cases, the Commission may request the Court to impose financial sanctions on the Member State concerned.

The main purpose of an infringement procedure is to ensure that Member States apply EU law in the general interest. They therefore focus on systemic issues affecting many people or businesses. In isolated instances of possible wrongful application of EU law, issues may be best addressed via the national redress system.

Link: <https://pracodawcy.pl/stosowanie-prawa-ue-implementing-eu-law/>

2. Nowy sposób finansowania innowacji – FENG

Wystartowały pierwsze z 13 zaplanowanych na ten rok konkursów w ramach Funduszu Wsparcia Technologii Krytycznych. To nie tylko nowe konkursy, ale zupełnie nowe podejście do finansowania innowacji. Ich celem jest wzmocnienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw, poprzez skierowanie środków na dofinansowanie zaawansowanych technologii w kluczowych i strategicznych sektorach dla naszej gospodarki. Budżet tylko na ten rok to 1,84 mld z funduszy europejskich. Z dofinansowania będą mogły skorzystać firmy i jednostki naukowe z całego kraju.

Fundusz Wsparcia Technologii Krytycznych to nowy instrument finansowany z Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG). Powstał w 2025 r. w odpowiedzi na unijną strategię STEP – Strategic Technologies for Europe Platform. Jego celem jest nie tylko wzmocnienie pozycji Europy na świecie ale także budowa silniejszej, nowocześniejszej i bardziej odpornej gospodarki w Polsce.

To inwestycja w naszą konkurencyjność, innowacyjność i bezpieczeństwo – wobec globalnych wyzwań takich jak zmiany klimatu, kryzysy geopolityczne czy brak dostępu do kluczowych surowców. Budując niezależność Europy, wzmocniamy także niezależność Polski.

Co będzie wspierane?

Fundusz koncentruje się na wsparciu w trzech strategicznych sektorach:

- technologie cyfrowe i deep tech,
- czyste technologie i rozwiązania zasobooszczędne,
- biotechnologie, w tym leki i substancje aktywne uznane za kluczowe dla zdrowia publicznego w Unii Europejskiej.

Wnioski o dotacje będą mogły składać również firmy, które planują rozwijać technologie o podwójnym zastosowaniu – cywilnym i wojskowym.

W ramach konkursów finansowane będą:

- projekty badawczo-rozwojowe – prowadzone przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR),

- projekty inwestycyjne – koordynowane przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP).

Dlaczego technologie krytyczne?

Technologie uznaje się za krytyczne, jeśli spełniają jedno z dwóch kluczowych kryteriów:

- wprowadzają na rynek europejski co najmniej dwa z trzech elementów: innowacyjność, przełomowość lub najwyższy poziom nowoczesności, ściśle powiązane z istotnym potencjałem gospodarczym takiego rozwiązania.
- przyczyniają się do zwiększenia strategicznej niezależności gospodarczej Polski i Unii Europejskiej (pomagają uniezależnić UE od kluczowych surowców, komponentów lub rozwiązań technologicznych spoza UE).

Cel i znaczenie Funduszu

Fundusz Wspierania Technologii Krytycznych ma nie tylko wspierać przełomowe innowacje, lecz także wzmacniać łańcuchy wartości, suwerenność technologiczną i bezpieczeństwo gospodarcze Unii Europejskiej. Jego zadaniem jest rozwój i produkcja nowoczesnych technologii, które są kluczowe dla zielonej i cyfrowej transformacji.

Link: <https://pracodawcy.pl/nowy-sposob-finansowania-innowacji-feng/>

3. Przełomowa publikacja PARP i USWPS pokazuje, jak sztuczna inteligencja zmienia reguły gry - PARP

Czy wyobrażasz sobie, że raport przygotowany przez sztuczną inteligencję może zostać oceniony wyżej niż ten stworzony przez doświadczonych ekspertów? Najnowsza publikacja Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości i Uniwersytetu SWPS pt. „Generatywna AI w badaniach. Praktyczne zastosowania w ewaluacji polityk publicznych” udowadnia, że to już rzeczywistość. Po raz pierwszy w Polsce przeanalizowano, jak generatywna AI radzi sobie w zadaniach analitycznych i badawczych w sektorze publicznym. Wyniki naprawdę zaskakują!

PARP i Uniwersytet SWPS oddają w ręce czytelników praktyczny przewodnik po świecie generatywnej AI, który nie tylko wyjaśnia potencjał tej technologii, lecz przede wszystkim pokazuje, jak wykorzystać ją w codziennej pracy instytucji publicznych. Publikacja pełna jest konkretnych narzędzi, praktycznych wskazówek i obrazowych przykładów. Największe emocje budzi opis eksperymentu, w którym dokumenty stworzone przez AI zostały ocenione przez odbiorców jako bardziej wartościowe niż opracowania eksperckie. To odpowiedź na rosnące zapotrzebowanie na skuteczne, nowoczesne rozwiązania dla administracji, która każdego dnia mierzy się z wyzwaniem analitycznymi, diagnostycznymi i komunikacyjnymi.

Przełomowy eksperyment, który zaskoczył środowisko badawcze

Jednym z intrygujących punktów opracowania jest eksperyment, który rzuca nowe światło na możliwości generatywnej sztucznej inteligencji. Jednostka Ewaluacyjna PARP wspólnie z Krajową Jednostką Ewaluacji postanowiła sprawdzić, czy AI potrafi stworzyć dokumenty analityczne dorównujące, a nawet przewyższające jakością prace zespołu ekspertów. Na potrzeby badania przygotowano dwie wersje tego samego opracowania: jedną stworzoną tradycyjnie przez ludzi, drugą – wygenerowaną przez AI na podstawie kilku prostych pytań. Oba dokumenty trafiły do oceny uczestników konferencji i członków zespołu sterującego, którzy nie wiedzieli, kto jest autorem tekstu. Oceniali je według jasnych kryteriów merytorycznych i redakcyjnych.

Wynik? Zaskoczenie nawet wśród największych sceptyków nowych technologii. W każdej kategorii wyżej oceniono dokument przygotowany przez AI – średnia ocen wyniosła 4,3–4,4 w pięciopunktowej skali, podczas gdy opracowanie eksperckie uzyskało noty w przedziale 3,8–4,1. Recenzenci podkreślali spójność, przejrzystość i kompletność wersji AI.

To właśnie ten eksperyment stał się impulsem do powstania publikacji i rozpoczęcia szerokiej dyskusji o tym, jaką rolę w świecie analiz i ewaluacji programów może odgrywać sztuczna inteligencja – i jak zmienia się miejsce człowieka w procesie tworzenia wysokiej jakości polityk opartych na dowodach pochodzących z badań.

AI w praktyce: nowe możliwości dla ewaluacji programów i polityk

Publikacja PARP i Uniwersytetu SWPS pokazuje, że generatywna sztuczna inteligencja może wspierać jednostki analityczno-badawcze na każdym etapie ich pracy. AI pomaga już na samym początku – przy identyfikacji potrzeb wiedzy czy planowaniu badań – a także w trakcie realizacji projektów, analizie danych i przygotowywaniu raportów. Sztuczna inteligencja usprawnia zarówno analizy jakościowe, jak i ilościowe, automatyzuje przeglądy źródeł, wspiera kodowanie danych oraz ułatwia syntezę i interpretację wyników.

W publikacji podkreślono rosnącą rolę AI w komunikacji dowodów naukowo-badawczych pochodzących z procesów ewaluacyjnych – dzięki zastosowaniu odpowiednich technologii, możliwe staje się dopasowanie formy i treści raportów do różnych grup odbiorców, co zwiększa użyteczność wyników badań. Wszystkie te zastosowania zilustrowano przykładami z pracy instytucji publicznych, pokazując, jak AI realnie skraca czas realizacji zadań, zwiększa efektywność i poprawia jakość analiz. Autorzy zaznaczają przy tym, że skuteczne wdrożenie AI w ewaluacji polityk publicznych to nie tylko kwestia technologii, ale także rozwijania nowych kompetencji i redefinicji roli człowieka w procesach badawczych.

Polska AI szyta na miarę

Sztuczna inteligencja rozwijana w Polsce coraz śmielej wchodzi do sektora publicznego. Modele językowe takie jak Bielik i PLLuM to fundamenty budowanego właśnie lokalnego ekosystemu AI, który odpowiadać ma na konkretne potrzeby administracji – od języka urzędowego, przez analizy prawnicze, po automatyzację dokumentów. Oba modele powstały z myślą o specyfice języka polskiego, której nie uwzględniają globalne, anglojęzyczne systemy.

Twórcy publikacji podkreślają, że kluczem do efektywnego wykorzystania gen AI w administracji nie jest zastąpienie człowieka, ale połączenie technologii i ekspertyzy. Sztuczna inteligencja powinna służyć jako partner – automatyzować rutynowe zadania, przyspieszać przetwarzanie informacji i pomagać w przygotowywaniu wstępnych wersji raportów, które następnie trafiają w ręce specjalistów, aby sformułowali wnioski. Równocześnie eksperci zwracają uwagę na potrzebę rozwoju nowych kompetencji wśród pracowników administracji oraz tworzenia jasnych zasad i standardów etycznych dla odpowiedzialnego wdrażania tej technologii.

Wyzwania w sferze odpowiedzialności i bezpieczeństwa w dobie cyfrowej transformacji

Choć generatywna AI otwiera nowe możliwości w sektorze publicznym, jej wdrażanie wiąże się z istotnymi wyzwaniami. Autorzy książki podkreślają, że kluczowe znaczenie mają kwestie bezpieczeństwa i transparentności procesu generowania treści. Sztuczna inteligencja musi być wykorzystywana w sposób odpowiedzialny – z zachowaniem jasnych standardów etycznych i prawnych, które minimalizują ryzyko błędów i nadużyć. W praktyce oznacza to konieczność opracowania wewnętrznych procedur, kodeksów postępowania oraz systemów „drugiego spojrzenia”, które zapewnią kontrolę człowieka nad kluczowymi procesami i pozwolą na bieżąco weryfikować efekty działania AI. Istotnym wyzwaniem pozostaje także rozwój kompetencji cyfrowych pracowników administracji oraz budowanie zaufania społecznego do nowych technologii, co wymaga ciągłego dialogu, edukacji i przejrzystości we wdrażaniu rozwiązań generatywnej AI.

Odpowiedzialne podejście do wdrażania AI to nie tylko warunek skutecznej cyfrowej transformacji sektora publicznego, lecz także szansa na budowanie niezależnego, krajowego zaplecza technologicznego i wzmacnianie zaufania obywateli do nowoczesnej administracji.

Link: <https://pracodawcy.pl/przelomowa-publicacja-parp-i-uswps-pokazuje-jak-sztuczna-inteligencja-zmienia-reguly-gry-parp/>

4. #ESG Start dla Firm PFR. Liczenie śladu węglowego krok po kroku | Zakresy 1–3

Regulacje związane z raportowaniem ESG to nie tylko wyzwanie, ale także szansa na budowanie bardziej odpowiedzialnego i konkurencyjnego biznesu. Jeśli zastanawiasz się, jak zmierzyć wpływ swojej organizacji na środowisko oraz skutecznie spełnić nowe wymagania, zapraszamy Twoją firmę na warsztaty, które przygotowują Cię do obliczania śladu węglowego w zakresie 1, 2 i 3.

Nie wiesz, od czego zacząć? Zanim przystąpisz do działań, sprawdź, na jakim etapie znajduje się Twoja firma. Zrób bezpłatny Test Gotowosci ESG – to szybkie narzędzie wskaże Ci mocne strony i obszary wymagające uwagi!

Nie wiesz, ile emitujesz? Oto dlaczego powinieneś to zmienić

Ślad węglowy to miara ilości gazów cieplarnianych, takich jak dwutlenek węgla (CO₂), tlenki azotu (NO_x) czy metan (CH₄) emitowanych przez tę organizację bezpośrednio lub pośrednio w związku z jej działalnością. Dlaczego warto znać ślad węglowy? Dotychczasowi uczestnicy wzięli udział w warsztatach „Obliczanie śladu węglowego organizacji” (przedstawiciele ponad 100 firm) twierdzą, że dla nich najważniejsze było:

- poznanie w praktyce kwestii prawno-regulacyjnych raportowania ESG,
- odpowiedź na oczekiwania ze strony klientów i kontrahentów,
- oraz na potrzeby instytucji finansowych.

Dowiedz się więcej na kompleksowych warsztatach.

Poznaj w praktyce liczenie śladu węglowego. Co zyska Twoja firma i pracownicy

Warsztaty zostały przygotowane w celu pomocy organizacjom w obliczaniu śladu węglowego, będącego ważną częścią raportu ESG, a także znalezieniu sposobu na jego zminimalizowanie. Poznaj najważniejsze korzyści:

- Zdobyć kompetencji do samodzielnego monitorowania i sprawozdawania obliczania śladu węglowego,
- Zbadanie śladu węglowego firmy w zakresach 1, 2 i 3,
- Poznanie rozwiązań redukcyjnych w organizacji oraz wpłynięcie na zrównoważony rozwój firmy,
- Pozyskanie materiałów i narzędzia do: zbierania danych, obliczania śladu węglowego, raportowania,
- Za stronę merytoryczną warsztatów odpowiadają Krajowa Agencja Poszanowania Energii.

W ofercie PFR są warsztaty grupowe dla firm (zakres 1 i 2) oraz personalizowane dla firmy (zakres 3).

Jak dołączyć do warsztatów?

- Raportowanie ESG. Warsztaty z obliczania śladu węglowego dla firm w zakresie 1 i 2 – zapisy trwają do 14 października.
- Raportowanie ESG. Przygotuj firmę do obliczeń śladu węglowego w zakresie 3 – na te warsztaty możesz zapisać firmę w każdym momencie. Przygotujemy dla Ciebie spersonalizowane wsparcie.

Link: <https://pracodawcy.pl/esg-start-dla-firm-pfr-liczenie-sladu-weglowego-krok-po-kroku-zakresy-1-3/>

Źródło: EUR-Lex; Komisja Europejska; Departament Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej; Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości; Polski Fundusz Rozwoju S.A.